

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Takarékmagtár, szövetkezet és egyebek.

Egy fiatal, érdemes lelkipásztortól kaptam panaszos levelet. Jó elolvasni másoknak is. Azt írja benne:

Az elődöm egy emberöltőt meghaladó időn át munkálkodott gyülekezetemben. Mint fiatal ember, nagy buzgósággal igyekezett az egyház és hívei előhaladásán s mivel akkor a *takarékmagtárak* szervezését tartották a legalkalmasabb eszköznek, sok munkával és áldozattal megalapította az egyházi takarékmagtárt, mely idővel a belhivatalnokok javadalmazásának tekintélyes részét fedezte. Mikor én kerültem a helyére, — telve a magam korának eszméivel — csodálkozva láttam, hogy a faluban nincs még *szövetkezet*. Sem fogyasztási, sem hitelszövetkezet. Pedig már épen nem újság, hogy a pap a szövetkezetekkel milyen sok jó munkát végezhet. Sőt hallottam — nagyon tekintélyes ajkáról — olyan nyilatkozatot is, hogy csak az a jó pap, akinek jó szövetkezete van. Igyekeztem a mulasztást pótolni s hamarosan — bár nem sok nehézség nélkül — meglett a fogyasztási szövetkezet, mely — úgy remélem — mint annyi más társa az országban, derekas munkát fog végezni.

Mikor kinyílt a szövetkezeti bolt ajtaja, meglegedetten gondoltam fáradságomra s — Isten bocsássa meg — úgy éreztem, hogy olyan jót tettem, amit elődöm, a különben érdemes és híven szolgáló öreg úr elhanyagolt.

Azonban mit tapasztaltam? Mig azelőtt sokszor hallottam híveimtől, hogy elődöm a takarékmagtárral tulajdonképpen antiszociális intézményt létesített, mert az egyházi terhek viselését a módosakról a takarékmagtárra rászoruló szegényekre hárította át, — most egyszerre azt kezdték emlegetni, előbb csak hátam megett, aztán szemembe is, hogy lám az öreg pap volt az igazi jó pap, mert az csak a maga dolgát végezte, a gseftet pedig hagyta a zsidóknak, —

hadd éljenek azok is. Tudom ugyan, hogy ezeknek az észrevételeknek a forrása jórészt a szatócsüzletekkel kapcsolatos korlátlan kimérésekben van, — de azért mégis elgondolkozom azon: vajjon jó-e, hogy a cura pastoralis bizonyos divatos módjaival olyan nagyon teletöltik az agyunkat-szívünket. Lám, az én jó öreg elődömet azért kárhóztatják a hívek, mert megcsinálta, amit az ő korában hirdettek panaceának s azért magasztalják, mert nem csinálta meg, amit most mi tartunk panaceának.

Eddig a levél és én magam is elgondolkozom rajta, annál inkább, mert teljesen hasonló esetet nagyon közelről láttam én is. Hasznos, ha szolgatársaim is gondolkoznak a kérdés felől.

Én úgy vélem, nem a takarékmagtárban, nem is a szövetkezetben van a hiba. Becsületes, hasznos alkotás volt a maga idején a takarékmagtár s becsületes, hasznos munka a szövetkezetek létesítése és vezetése. Azzal, hogy az újításokkal szemben mindenütt valamely idegenkedés van és hogy a kritika nagyon hamar kész, nem szabad törődni. Ha csak olyan tervet akarunk megvalósítani, amit gáncs nem érhet, sohasem haladna a világ. Az semmiképen sem baj, ha a fiatal pap szakít a megszokottal s újítani, javítani kíván. Hanem az a baj, ha annak, amit egyszer megalkotott, változatlan fenntartásához ragaszkodik s az új eszmék hangja iránt süket a füle. Érthető emberi gyöngeség ez, melyet kárhóztatni semmiképen sem szabad, hiszen az öregedő ember sohasem szívesen változtat a megszokotton, a maga munkájának eredményét meg mindenki a legjobbnak tartja.

De a jó pap holtig tanul — s nemcsak írásközből, hanem az életből is. Nemcsak tudományt, hanem gyakorlatot is. Ha a *jó ember* mértékével mérve belátjuk is, hogy az új gondolatok eltagadása egy bizonyos koron túl nehezen megy — a *jó pap* mértéke szerint azt kell óhajtánunk vajha tudna mindegyik lelkipásztorunk több lenni, jó embernél s ősz fejjel és gyöngülő inakkal is

szolgálatába állni a gyülekezet boldogulását előmozdító új gondolatoknak. Valamikor nagyon jó volt a takarékmagtár, most talán már nem az. Most nagyon jó a szövetkezet, valamikor talán nem lesz az. A holtig tanuló jó papnak mindig tudnia kellene az új — hát mondjuk: divatos panaceaírókról.

Magam nem vagyok tagja sem a Lelkésze-gyesületnek, sem a Kálvin szövetségnek. Épen ezért tárgyilagosan mondhatom, hogy a lelkészegyesületi gyűlések s Kálvin-szövetségi konferenciák kiválóképen alkalmasak a jó papok ily irányban holtig tanulásának eszközeiül.

Curator.

Egyház

A lelkipásztor szociális, népjóléti munkája.

A világháború mindeneket átalakító kohójában új eszmék izzanak. Az a vágy, az a törekvés, hogy a háború pusztításainak romjain új, szebb élet induljon tenyészésnek, az érdeklődés előterébe a szociális, népjóléti eszméket állította. A közfigyelem a nemzet zömét alkotó nép felé fordult. Hatalmas arányú mozgalmak indultak meg a népjólét emelése, a népegészségügy javítása, a háború legjobban sújtott szenvedői: a rokkantak, özvegyek, árvák gyámolítása, sorsuk biztosítása érdekében. Így kerültek homlókvonalba: az anya- és gyermekvédelem, a tüdővész elleni védekezés, a hadi árva-, özvegy- és rokkantügy.

E kérdéseknek megnyugtató megoldására már a háború alatt történtek figyelemreméltó intézkedések. Legfigyelemreméltóbb az Országos hadigondozó tanács megalakítása. Célja, rendeltetése ez intézménynek az, hogy az összes társadalmi rétegek bevonásával, az állam támogatásának és a közjótékonyágnak igénybevételével az árvák, özvegyek, rokkantak sorsát akképen biztosítsa, hogy „az özvegy könnyűjét ne keserítse meg az életküzdésnek, a nélkülözésnek maró sava; az árva ne legyen világárvája, ki a terített asztalok hulladékain táplálkodik és fonnyadt kézzel kéri az irgalom alamizsnáját az elhaladóktól, az árva ne szenvedjen azért, mert atyja hős volt s meghalt a hazáért; a rokkant ne érezze rokkant voltát, tűnjék el képzeletéből a kintorna és koldustarisznya képzele”.

Hogy azonban a Hadigondozó tanács ezt a célt csak meg is közelíthesse, ahhoz az szükséges, hogy legvégső tagozódásai, a községi hadigondozó bizottságok hivatásuknak magaslatán álljanak. Ha a legalsó fokon lélek nélküli, félmunka folyik, az intézmény kiszabott célját soha el nem éri. Épen azért elsőrendűen fontos, hogy kikre bizassék, helyesebben kik vállalják magukra a hadigondozó bizottságok működésének vezetését. A vezetőtől sok függ, majdnem minden. Szükséges, hogy

a vezetőket teljes mértékben áthassa kötelességüknek lélekemelő tudata s hogy elégséges munkaidő álljon rendelkezésükre.

Én a leghelyesebbnek, az elérendő cél érdekében legkívánatosabbnak azt tartanám, ha — legalább a községekben — mi, lelkészek vállalnók ezt a munkát magunkra. Mi bennünk kell, hogy mindenkinél nagyobb mértékben legyen meg a készség „a sok szenvedőnek, vesztésnek, gyászborultnak gondja terhével birkózni, küzdeni”; nekünk hivatásunk az, hogy az elhagyatottak, gyámol nélkül maradottak támaszai legyünk, hogy az árvának, özvegynek gondját felvegyük, hogy a tanács-talanoknak tanácsadói legyünk. S nekünk időnk is van a munkára elég. A hadigondozó bizottságok vezetőinek feladata ugyanis nem lesz épen olyan könnyű feladat, mint amilyenek első pillanatra látszik. A vezetőknek nemcsak a példaadás, a serkentés lesz a kötelességük. A falvakban a hadigondozók egyszerű emberek, akiknek maguknak is tanácsadásra van szükségük, akik helyett az írásbelieket a vezetőnek kell végeznie.

Ha már most ez a munka is a munkával amúgy is túlterhelt közigazgatási tisztviselőkre hárul, az rájuk nézve újabb teher lesz, amely az elmulasztás esetén rendbirsággal fenyegető határnapok megtartásában gátolja őket. Bármennyire meglegyen is bennök a jóakarát tisztók lelkiismeretes betöltésére, idő híján csak félmunkát végezhetnek, ami az ügy kívánatos sikerének rovására megy.

Nincs még egy munkakör, melybe oly könnyen beilleszthető volna a hadigondozó bizottságok működésének vezetése, mint a mienkbe. S vajjon kiktől várhatják több joggal az árvák, özvegyek, rokkantak, hogy gondjaikat magukra vegyék, mint tőlünk, akik e könnyel és vérrel áldoztató három év folyamán meg nem szüntünk a hareba indulókat azzal búcsúztatni, a harcolóknak azt üzengetni: „Tieitek sorsán a lelketek ne nyugtalanodjék! Ha az örök Isten tanácsvégezése folytán meg kellene áldoztatnotok a haza szeretett oltárán, tieiteket gondjainkba vesszük, óvó, védő szeretetünkbe takarjuk mi, a nemzet, akikért küzdötök, szenvedtek s életeteket adjátok. Ha pedig csonkaság, bénaság, rokkantság jutna osztályrészetekül, a hálás nemzet le-rójjá veletek szemben a soha el nem múló háládatosság adóját!” Ezeknek az üzengető ígéreteknek nem szabad elröppenő frázisoknak maradni. Ezeknek testet kell ölteni! S hogy a testetöltés minél tökéletesebb legyen, azon elsősorban nekünk kell buzgózkodnunk. Ha az özvegy s árva könnyét az keseríti meg, a rokkant azért gondol átkozódva vissza hősi harcai idejére, mert a harcok elültével meglankad az ő érettük munkálkodó szeretet, az bűnünk lesz nekünk is, méltán illethet keserű vád minket is. Hivatásunknál fogva elsősorban mi vagyunk elkötelezve a hadi árvák-, özvegy- és rokkant-ügy soha meg nem fogyatkozó szeretetet és fokozott jóindulatot igénylő kezelésére.

Am azzal, hogy a lelkészi irodát a hadigondozó bizottság hivatalos helyiségévé tettük, még nem tettünk eleget, nem vettük ki részünket hivatásunknak megfelelőleg a nemzet megújulásának, újjáteremtésének meginduló munkájából. A lelkészi irodának a szó legszorosabb értelmében népirodává kell lennie, ahol az összes népjóléti ügyek ellátását a lelkésznek kell magára vállalnia — legalább a községekben.

Elképzelhetetlen, hogy bárki is jobban ismerje nálunk népünknek „sok baját, sok gondját, sok nélkülözését, nagy szegénységét, magárahagyatottságát”. Nem lehet, nem szabad, hogy bárki inkább kötelességének ismerje, hivatottabbnak érezze magát, mint mi, hogy részesévé legyen annak a produktív munkának, melyet a világháború megpróbáltatásai által közönyös álmából felrázott nemzeti öntudat már a háború alatt megindított, melynek célja nemzetünk megújítása, újjáteremtése.

A lelkészi kar a nemzeti élet egyik értékes pillére volt a múltban, annak kell lenni fokozott mértékben a jövőben. Épen ezért kell a lelkészi irodának népirodává lennie, melynek hatáskörébe tartozik a gyermek- és anyavédelem, a tüdővész elleni küzdelem, patronázs-ügy, különvált házastársak gyermekeiről való gondoskodás, törvénytelen gyermekek helyzetének javítása is.

(Folytatjuk.)

Tárca

A bibliai számok és a Kabbala.

(Folytatás.)

Hogy a Kabbalát a legmesszebb ókor szentségével ruhazzák föl, azt tartják fölöle a zsidók, hogy Esdrástól, Mózesztől, Ábrahámától és Ádámától származik az alá, mindezen atyáknak külön kijelentetvén az, de a dolog úgy áll, hogy jóval csak a második templom lerombolása, tehát Kr. u. 70, 71 után találunk először kabbalisztikai iratokra. Ezek között legnevezetesebbek:

1. a *Szefer Jecira*, vagyis a Teremtés könyve, amelynek szerzőségét egyes zsidók Ábrahám pátriárkának tulajdonítják, de amelyről tudjuk, hogy Akhiba rabbi írta azt össze Kr. u. 50 körül;

2. a *Szefer Zohár*, vagyis a Fényesség könyve, melyet állítólag Simon ben Jóháj rabbi szerkesztett vagy fedezett föl, ki Akhiba tanítványa lett volna s Kr. u. a második században élt. Ezen könyv, a Zohár, a Kabbalának alapvető munkája, mintegy bibliája s szerzője, egybeállítója nem Simon ben Jóháj, hanem egy *Mózes ben Semtob de Leon* nevű csaló volt, ki Kr. u. a XIII. században élt Spanyolországban. A Zohár a Kabbalisztikusok felfogása szerint azokat a titkos magyarázatokat tartalmazza Mózes öt könyvéről, melyeket Isten csak szóbelileg leplezett le Mózes előtt. A könyv tartalmát Isten lényének, titkos tulajdonságainak,

különböző neveinek s az ezekből eredő emanációknak magyarázatai, az emanációk befolyása különböző világok teremtésére, kormányzására, az ember lelkének mivolta, származása és jövője, az angyalok és rangjok stb. alkotják. A magyarázatokban hiába keresünk rendszert, a biblia szövegét sem követik azok s nyelvök romlott aram nyelv, de azért a zsidóság a középkoron át egészen a XVIII. századig szentnek tekintette e könyvet, misztikus tanait pedig isteni kijelentések gyanánt fogadta el s a zsidóság körében a XVII. és XVIII. századokban fölépelt almessiasok és alpróféták rendszeren a Zohárra alapították ámitásaikat. Úgy a Zohár, mint a Jecira sok beszűrt toldalékkal jött át újabb korunkra.

A Kabbala kétféle: gyakorlati és elméleti.

A *gyakorlati* Kabbala semmi más, mint bizonyos magikus rendszer, mely a szentírásnak s különösen az isteni, a bibliai neveknek, számoknak oly célból, azzal a reménnyel és igényvel való babonás használatában áll, hogy azzal a természet rendes folyásán túl levő dolgokra is hatást tudnak gyakorolni. A középkorban nagyban üzték e tudományt a zsidók, kik azt akarták magokról elhitetni, hogy ők bizonyos formákban rajzolt s misztikus kifejezésekkel beírt, későbbben a gnosztikus ofiták által is a világ ábrázolására használt fantasztikus alakú diagrammák, valamint az általunk már említett pentagrammák egybeállítása, a szent nevek betűinek átcserélgetése s bizonyos szavak kezdőbetűinek különböző módokon való kombinálása által képesek begyógyítani a sebeket vagy megvédelmezni az embereket a megsebesüléstől, eltudják azokkal oltani a tüzet s más esodás eredményeket is képesek elérni.

Az *elméleti* Kabbala kétféle nemre oszlik fel: a szimbolikus vagy dogmatikai s a mesterséges vagy betűkabbalára.

1. A *szimbolikus vagy dogmatikai Kabbala* közmegállapodás szerint Egyiptomból ered, ahol a zsidó tanítók allegorikus úton keleti, pythagoreusi és plátói dogmákkal vegyítették a héber böseséget. A Kabbala e nemének főbb tételei a következők:

Az istenség egy magáért és magában levő örök, mindent magába foglaló, egyetlen öslény, az immanensnek, minden létnek aktív és passív principiuma, amely lét részére azonban a gondolatnak nincs meg a maga mértéke, a nyelvnek nincs meg a maga szava, amennyiben annak minden jelzői meghatározástól mentnek kell lennie, mert a jelző már bizonyos megszorítottságot jelez, holott az Abszolút föltétlenül kizár magából minden korlátozást. És míg egyes vallásrendszerek az öslénynek a Semmi, az Üres nevet adják, a Kabbala Korlátlanak, Végtelennek nevezi azt. Az istenség azonban kilép ebből az ő abszolút mivoltából és kijelenti magát, vagyis ugyanabban az egyidőben ható és megismerhető erővé változik át, bizonyos attributumokban fejtven ki a maga lényegét, amelyek mintegy közép-

tagok gyanánt szolgálnak a végtelen és véges, vagyis a reális teremtés között. Ezen attributumok száma tíz s ezek a következők: 1. a *korona*, amely minden utána következőnek, a végtelennek összfogalmát jelzi; 2. a *bölcsesség*; 3. az *értelem*, amely három első attributum az emberi testen levő főnek és vállaknak, vagy pedig az emberi szellemnek felel meg; 4. a *kiterjedés* (életadás); 5. az *összevonás* (kormányzás) és 6. az ezekből előálló *harmonia*; a *legalsó*, a fizikai háromság pedig: 7. a *győzelem* (más magyarázat szerint a fényesség); 8. a *dicsőség*; 9. az *ok* vagy *alap*, amelyek a mozgás, a tömeg és az erő fogalmát képviselik s végül 10. az *ország* vagy *királyság*, amely ismét valamennyi előbbi attributumnak az összfogalma, minden, Istenben eszményileg vagy valóságban elzártnak és belőle emanáló dolognak a megvalósulása. S mindezen különböző attributumok Istennek különböző neveivel s a Messiással hozatnak összeköttetésbe. Minden dolog egy principiumból ered emanáció útján s ez a principium az Isten. Közvetlenül belőle ered egy lényegi erő vagy hatalom, amely az Istennek a képe és minden következő emanációnak a forrása. Ez a második principium az emanáció erejénél fogva más természeteket bocsát ki magából, melyek a szerint többé vagy kevésbé tökéletesek, amilyen különböző távolságokban állanak az emanációk sorozatában a létnek első forrásához és amelyek alkotják a különböző világokat, vagy a létezés rendjeit, mindannyian egyesülvén az örökkévaló erőben, amelyből erednek. Az anyag semmi más, mint az istenség emanáló erejének legtávolabbi fokon álló eredménye. Az anyagi világ a maga formáját a létezés első forrásának mélyen alatta álló erők közvetlen tevékenységéből nyeri. A rossz az anyag tökéletlenségének szükségszerű eredménye. Az emberi lelkek távoli emanációk az istenségből és miután megszabadulnak anyagi nyűgeiktől, a tisztulás különböző fokozatain menve át, vissza fognak térni ama forráshoz, amelyből először eredtek.

2. *A mesterséges vagy betűkabbala* három ágra oszlik fel: Gematriára, Notariconra és Temurahra, amelyek mind bőséges alkalmat nyújtanak a velök foglalkozóknak szellemeskedésére, feltaláló értelmére és szorgalmatoskodó türelmére. Theológiánkat a Kabbalának ezen ága: a bibliai magyarázat területén kifejtett mesterkedése érdekli különösebben. A misztikus jellegű írásmagyarázat ősrégi dolog és nem egyedül a kabbalisztikus iskola találmánya, amint azt az egyháztörténelemből is tudhatja mindenki. Találunk annak nyomaira Philónál, amint látni fogjuk: magában az újtestamentomban, az egyházi atyáknál, a Talmudban és hát a Zohárban és ha e mesterkedésekre nézve csaknem minden esetben a pillanatnyi szükség és az illető magyarázó szellemességének subjectív mértéke áll főszabály gyanánt: ezt különösen a kabbalisztikus Zohárra vonatkozólag kell határozottan és tagadhatatlanul megállapítanunk.

(Folytatjuk.)

Iskola

Megjegyzések a férjes tanítónők ügyéhez.

Azok az okok, amelyeket Sófalyv lapunkban a férjes tanítónők jövőben leendő alkalmaztatása ellen felsorakoztatott, készített engem arra, hogy papirt és tollat véve elő, a megfelelőség határai között nyugvó hozzászólást adjak.

Előre ki kell jelentenem, hogy ez ügyben érdekelve a legtávolabbról sem vagyok, így érdek nem vezet akkor, amikor reámutatok arra, hogy az idézett osztrák rendeletnek az átültetése semmiesetre sem kívánatos, sőt káros lenne, egyházi iskoláinknál pedig kivihetetlennek mutatkozik.

Szerintem is a tanítás-ügy korszerű rendezése egyházunknak időről-időre kötelessége, azonban ez a kötelesség nem jelentheti azt, hogy más országokban bevezetett és esetleg ott bevált rendszert átültessenek, mert hiszen ami pl. az osztrákoknak az ő állami be rendezkedési viszonyaik folytán jó, az reánk nézve hátránnyal is járhatna, aminthogy azzal járna az is, ha a férjes tanítónők alkalmazása elleni osztrák rendszert áthonosítanák.

Hátrányos lenne elsősorban is tanítónő-képzési ügyünkre, mert ha kimondjuk, hogy iskoláinkban férjes tanítónők nem működhetnek, vajjon akadna-e megfelelő számú növendék, akik csupán azért, hogy kötött érvényű diplomájuk legyen, neki fogjanak a képezde elvégzésének akkor, amikor kevesebb testi és lelki törődéssel olyan hasznosító diplomára is tehetnek szert, amelyik még férjhezmenés esetén is jogérvénnyel bír. Mert hiszen valljuk meg őszintén, tanítónőink legtöbbje eleddig is abból a néprétegből került ki, amelyik a tanítóságot nem tekinthette átmeneti foglalkozásként, sőt már a pályaválasztásánál arra gondolt, hogy az oklevél megszerzése módot fog nyújtani neki arra, hogy egy tanítónőnek kijáró parthie esetén mint segítőtárs is közreműködhesen. Félő lenne tehát, hogy leányaink a tanítóságtól visszahúzódnának, ami képzőintézeteinket alapjaiban renditené meg, már pedig — éppen a háború pusztításai nyomán — reánk nézve ez fontos.

De megokolatlan lenne az eljárás azért is, mert eleddig a férjes tanítónők munkája ellen komolyabb kifogás nem emeltetett, sőt magam is ismerek olyanokat, akiknek a tanítás terén évről-évre kitűnő eredményük van, pedig férjes nők, sőt — ami Sófalyv szerint egyik legnagyobb akadály — apró gyermekeik is vannak. Ezzel nem akarom azt mondani, hogy férjes tanítónőink mindegyikére reáillik a kifogástalan jelző, mert hiszen sem ezt, sem ennek az ellenkezőjét komolyan állítani nem is lehet; — úgyszintén nem akartam megdönteni azt a tényt sem, hogy tanítónői karunk idegrendszerre nincs kitéve a bomlás veszélyének, sőt igenis fennáll ez *családi állapotra való tekintet nélkül* mindegyikre és

kezdődik már az intézeti kiképzés idején a tananyaggal való túlterhelés folytán, majd később az étellel való küzködés miatt, de a döntő tényként beállított gyermek-sírásai esetek szerintem csak mellékepeződök lehetnek, így ezek nem képezhetnek alapot arra, hogy szerzett jogaiktól elüssük s hosszabb-rövidebb ideig tartó nemzet-nevelési munkásságuk jutalmául kitessékeléssel adózunk nekik.

Nem tehetjük meg ezt még akkor sem, ha minden esetben való beigazolást nyerne is az, hogy férjes tanítónőink hivatali elfoglaltságuk folytán gazdasszonyi mivoltukat kénytelenek háttérbe szorítani, mert ezt a köz javáért hozott áldozatként is lehet tekinteni, másrészt a már fent vázolt *szüksös anyagiak* is kényszerítő eszközül szolgálhatnak erre.

De mondjuk, hogy ezeken magunkat túltéve, keresztülvisszük a dolgot és férjes tanítónőinket végkielégítés útján elbocsátjuk. De milyen arányban tudjuk őket kárpótolni és miként teremtünk alapot arra, hogy a folyton végkielégítésre kényszerült tanítónőket végkielégíthessük. Vagy azt hiszi talán, hogy a most állás nélkül levő, és ily úton megválasztott tanítónők annak idején lemondanak a férjhezmenés nemes hivatásáról? Én nem így képzelem el ezt a dolgot, sőt tudom, hogy minden időnek meglenne a végkielégítést igénybe vevő tanítónője, ami aztán nemcsak pénztárunkat terhelné túl, de mint rendszeres tanerőváltás hátránnyal járna oktatás ügyünkre is.

Olvasó.

Különfélék

Köz.

Úgy szoktuk tekinteni és az is a helyes magyarázat, hogy a köz-zel összetett szavak az illető fogalmaknak szélesebb körű kiterjesztését jelentik s az ekként nyert általános fogalomban benne van az egyéni is, akár mint alkotó, akár mint részesülő. A közjólét jelenti például az egyesek jólétét is, köznyomor idején viszont mindenki érzi a nyomort. Közhangulat, közegészség, köztisztaság stb. mind olyan fogalmak, amelyekből rész jut az egyén számára is s az egyén hangulata, egészsége, tisztasága stb. előmozdítja a közt.

Miért mégis, hogy a közérdeknek olyan sokszor legnagyobb ellensége a magánérdek s napjainkban a békére irányuló közóhajt nem engedi érvényesülni egyesek harci kedve?!

Az ORLE november hó 2-án Budapesten tartja kilencedik kongresszusát. A kongresszus tárgya a reformáció 400 éves és az ORLE 10 éves fennállása évfordulójának megünneplése. Jelentkezéseket szeptember hó 20-ig fogad el a püspöki hivatal (Debreczen). Ez a kongresszus remélhetőleg úgy a megjelentek számát, mint a kifejezésre jutó szellemet illetőleg imponans lesz.

Könyves Tóth Kálmán debreczeni lelkipásztor arcképét hozta legközelebb a Vasárnapi Ujság, megemlítvén azt, hogy e jelesünk 54 évi lelkipásztorkodása alatt 13.500 gyermeket keresztelt, 4930 embert temetett, 3500 házaspárt esketett és 3090 egyházi beszédet mondott. Az Úr tartsa meg értékes életét sokáig egyházunk díszére!

Kitüntetés. Csighy Andor jelenleg pardubitzai tábori lelkészt Ferenc Szalvator főherceg a Vöröskereszt hadi-ékitményes II. osztályú díszjelvényével tüntette ki. Az érdemdús tábori lelkészt őszintén köszöntjük.

Ruházatbeszerzési államsegély. Az esperesi hivataloktól bevett adatok alapján a ruhabeteszerzési államsegélyre jogosultak névsora megállapított. Segélyben részesülnek 1. az állami korpótlékban részesülő rendes lelkészek (ha 3000 koronán felül nincs a javadalmuk). 2. Az állami korpótlékban nem részesülő, de 3000 koronán alul eső javadalmazású rendes lelkészek. 3. Az állami fizetéskiegészítésben részesülő, de 3000 koronán alul járó javadalmazású segédlelkészek. 4. Az állami fizetéskiegészítésben nem részesülő, de 3000 koronán alul eső javadalmazású segédlelkészek. Az egyházkerületi pénztári hivatal az egyházmegyei pénztárnokokhoz kiosztás, aláírás és összegyűjtés végett szétküldte a nyugtalapokat, amelyek tehát az egyházmegyei pénztárnokokhoz küldendők vissza. Az 500 koronás nyugtáakra 3 korona, a 300 koronásokra 2 koronás okmánybélyeg illesztendő fel és irandó át szabályszerűleg. A fedezetre küldött államsegélyösszeg nem elég ugyan a szükségletre, de abban a számításban, hogy midőn az igényjogosultak kimutatásának megvizsgálása rendjén a vallás-és közoktatásügyi miniszterium megállapítván a szükségletet, ki fogja pótolni a hiányzó összeget: az egyházkerületi pénztár előlegezi az eddig fedezetlenül álló segélyrészletet. A családi pótlékok ügye még nincs elintézve.

Egyházmegyei jegyzőválasztás. A középszabolcsi egyházmegyében újabb szavazás folytán (Baráth Imre és Porzsolt István közül) Baráth Imre gávai lelkész 10 szavazatával szemben Porzsolt István újféhértói lelkész 40 szavazattal egyházmegyei lelkészi jegyzővé választott. Gratulálunk!

Szalontai hírek. Nagyszalontán a hősök emlékére felállítandó „Hősök harangja” céljára eddig 260 korona gyűlt össze. — A presbiterium az üresedésben levő tanítói állásokra Nagy Lajos tetétleni, Mikó Pál alsópokorági és Bóné Emma moesártanyai tanítókat választotta meg.

A mezőtúri presbiterium aug. 31-én tartott ülésében a lelkészek háborús rekompensációja gyanánt felemelte a temetési stólákat, ellenben napirendre tért az egyházmegyei hatóság és közgyűlés által is sürgetett háborús pótlék ügye felett.

A nagybányai egyházmegye szeptember 25-én tartja őszi közgyűlését Nagybányán.

Egyházkerületi közgyűlések. A tiszáninneri egyházkerület folyó hó 18-án Miskolczon, a dunántúli 25-én Pápán, az erdélyi pedig 29-én Kolozsvárott tartja őszi közgyűlését.

Lelkészwálasztás más egyházkerületekben. Németh Károly alsoki segédlelkészt, kollegiumunk volt jeles hallgatóját július hó 8-án választotta meg a somogyszobi gyülekezet. Beiktatása augusztus 19-én volt. Szívvel üdvözöljük.

A dr. Thury Etele-alapítvány összege 1157 korona.

Új tanárok Pápán. A pápai főgimnáziumba dr. Trocsányi Dezső kunszentmártoni, Szücs Dezső nagykőrösi tanárokat és Kiss István szakvizsgázott tanárjelöltet választották meg. Gratulálunk.

Alapítvány. Dr. Tüdös István tiszáninneri püspök 500 koronát adományozott a sárospataki főgimnáziumnak alapítványul a tavaszi egyházkerületi hivatalos ebéd

váltsága gyanánt. Az alapítvány kamatát évről-évre a kísérleti fizikában legszebb előmenetelt tanúsító VIII. osztályos kapja.

Szerkesztői üzenet.

G. N. L. Budapest. Szíves sorai vétele után azonnal utána néztünk a panaszlott ügynek s a következőkről értesíthetjük: Úgy a kongruát, mint a korpótléket az egyházkerületi pénztár *mindig azon a napon postára teszi, amikor a nyugta beérkezik.* Ha tehát késedelem van, annak lehet oka a lelkész, ki a nyugtát későn küldi be az egyházmegyére, — vagy más, azon egyházmegyei lelkész, kinek késedelme miatt nem tudják az egyházmegyéről a többinek a nyugtáját sem beküldeni. — esetleg (— bár ez valószínűtlen —) az egyházmegyei kezelő, — esetleg a posta, de semmi esetre sem az egyházkerületi pénztár. Arról is meggyőződünk, hogy pl. *Lövöpetribe* a kongrua *julius 24-én*, a korpótlék pedig *augusztus 21-én* elment. Végül arról is megnyugtathatjuk, hogy a szóbanforgó összegeknek az egyházkerületi pénztárban léte alatt folyó kamatai az egyházkerületi pénztár I. csoportjánál vannak elszámolva, amint arról az egyházkerületi jegyzőkönyvek mellékleteként *minden évben kinyomatott költségvetésből* és számadásból mindenki meggyőződhetik. Mindenesetre örvendetes és tiszteletreméltó dolog, ha ilyen kérdések iránt egyházunknak egyházi szolgálatban nem álló tagjai is érdeklődnek s mi nagyon örülünk rajta, ha módunkban van az ilyen épen nem titokzatos kérdéseket minél jobban megvilágítani. Egy föltevése ellen azonban protestálunk. Lapunk semmiképen sem hivatalos lapja az egyházkerületnek, hanem *merőben a mi magántulajdonunk* és csupán szerződéses viszonyban vagyunk az egyházkerülettel, úgy, mint például Debreczen szab. kir. város nyomdájával vagy a Hegedüs és Sándor céggel.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5570—1917. szám.

Valamennyi középiskola tekintetes Igazgatóságának.

Felkérem, miszerint a lehető legrövidebb idő alatt tegyenek hozzám jelentést arról, hogy a tanintézetben latin, magyar, földrajz, természetrajz, történelem, német tárgyakban nincsen-e kiegészítő erőre szükségük.

Tisztelettel vagyok
Debreczen, 1917 aug. 30.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5322—1917. szám.

Körlevél

valamennyi kebelbeli nt. Esperesi hivatalhoz és az összes kebelbeli nt. Lelkészi hivatalokhoz.

A temesvári cs. és kir. katonai parancsnokságnak folyó hó 14-én 10,760. sz. a. kelt intézvénye alapján értesítem, Nagytiszteletedet, hogy a kir. honv. miniszterium a hadiszolgáltatásról szóló t.-c. alapján az összes vörösréztetőzetek, tetőkupolák, tetőpárkányzatok, díszí-

ések, tető- és ereszesatornák, valamint a villámhárítók-nak hadicélokra való lefoglalását elrendelte. Ez akciónak legsürgősebb keresztülvitele hadiérdekből eszközendő. Felkérem azért Nagytiszteletedet, hogy a kezelésében levő templomoknál vagy más épületeknél, illetve az azokon levő rézalkatrészeket (párkányzat, díszímenyek, esatornák, levezető esatornák, villámhárítók) illetékes esperesi hivatalához egy kimutatás kapcsán, melyben a szóban levő alkatrészeknek legalább hozzávetőleges nagysága (ahol lehet négyzetméterekben, vagy hozzávetőleges súlyban) szeptember hó 15-ig haladéktalanul bejelenteni méltóztassék.

A nagytiszteletű esperesi hivatalokat pedig felkérem, hogy a hozzájuk beérkezett kimutatásokról az összesítő kimutatást két példányban kiállítva szeptember 25-ig hivatalomhoz felterjeszteni méltóztassanak.

Atyafiságos szeretettel vagyok
Debreczen, 1917 aug. 29.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Tartalom. Curator: Takarékpénztár, szövetkezet és egyebek. — Egyház: Tóth J., A lekipásztor szociális népjóléti munkája. — Tárca: Csiky L., A bibliai számok és a Kabbala. — Iskola: Olvasó, Megjegyzések a férjes tanítónők ügyéhez. — Különfélék. — Szerkesztői üzenet. — *Hivatalos értesítés* a 302. lapon. Pályázatok.

Pályázati hirdetés tanítói állásra.

A kisujszállási református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet egy lemondás folytán megüresedett fiú tanítói állásra az 1913. évi XVI. t.-cikkben biztosított javadalmazással.

Kötelessége lesz az iskolaszék által időről-időre kijelölendő fiú osztály vagy osztályok vezetése; ez időszert a 2-ik fiú osztály.

Pályázó kérvények beadandók Nagy István lelkész, iskolaszéki elnökhöz szeptember 23-ig.

Pályázó kérvények felszerelendők oklevéllel, keresztlevéllel, orvosi-, működési bizonyítvánnyal és katonai kötelezettséget feltüntető igazolvánnyal.

Az állás azonnal elfoglalandó.

Kisujszállás 1917 szeptember 1.

A presbiterium elnöksége.

Pályázat.

„A szigetfalu-i református egyház kántortanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom: kétszobás szép, új lakás, konyha, kamara, faszín és kis konyhakerttel. Készpénz 186 korona. Stóla mintegy 20 kor. Tizenhárom kat. hold és 1178 □-öl szántó föld haszonélvezete, csak 378 kor.-ra értékelve. Állami fizeteskiegészítés a törvényes fokozatokban, kezdő fokozat 811 kor. Kötelesség vegyes hat osztályú mindennapi iskola vezetése egyházkerületünk szabályrendelete szerint. Kántori, egyházi jegyzői teendők. Dalegylet veze-

tése, népkönyvtár kezelése. Lelkész akadályoztatása esetén, annak helyettesítése. Gazdasági ismétlő iskola vezetése — ha erre képesítése van — 100 kor. tiszteletdíj mellett; ha képesítése erre nincs, de vezetésével megbízatik: köteles azt teljesíteni, de így is méltányos tiszteletdíj ellenében. Személyes megjelenés előnyös. Állás azonnal elfogalandó. Katonamentes tanítók külön felszerelt pályázatait szeptember 22-ig a református egyházhoz Szigetfalu, Temes megye küldendő.

Szigetfalu, 1917. évi aug. hó 31-én.

Imre Árpád,
református lelkész.

Pályázat

a hajduszoboszlói református önálló kántori állásra

1. Fizetés: a) készpénz 1600 korona az egyház pénztárából havi előleges részletekben; b) stóla, énekszós temetéstől 3 korona (városi szegények és állami ápolattól 1 korona), lelkészi funkciós temetéstől háznál 4 korona, templomban 6 korona. (A stóla körülbelül évi 1200—1400 korona); c) természetbeni lakás.

2. Kötelessége: templomi istentiszteletek, temetések végzése, iskolahagyott gyermekekből temetési énekkar szervezése és állandó tanítása. Pályázati kérvények tanítói oklevéllel és kántori képesítéssel ellátva folyó évi szeptember 20-ig a hajduszoboszlói református lelkészi hivatalhoz küldendő. A próba ideje minden pályázóval közölni fog, útiköltség és ellátás fejében 30 koronát csak azoknak fizet az egyház, akiket a próbára meghív. Ha alkalmas pályázó nem lenne, az állás nem fog betölteni. Beruházási költség, melyet az elődnek meg kell téríteni, 158 korona 50 fillér.

A sarkadi református VIII-ik tanítói állásra a pályázati határidőt, — melyet e lap 27-ik számában meghirdettünk, — szeptember hó 20-ikáig meghosszabbítjuk.

Sarkad, 1917 szeptember 3.

Balog Ambrus,
református lelkész.

Pályázat.

A körösladányi református egyház pályázatot hirdet rendes tanítói állásra.

Javadalom: 1200 korona készpénz, az egyház pénztárából évnegyedes előleges részletekben fizetve. — Tisztességes lakás kerttel.

Kötelesség: 1. A kijelölendő iskola vezetése. 2. Elfoglaltság esetén kántor helyettesítése. 3. Úrvacsora osztás alkalmával az úrasztalánál és lel-

késznek egyháztársadalmi működésében segítség. A 2. 3. szám alattiakért díj nem jár.

Pályázhatnak okleveles református férfi és nő tanítók. Nő tanítóra a 2. 3. szám alatti kötelesség nem vonatkozik. Férfi pályázók katonai ügye igazolandó.

Pályázati határidő szeptember 23. Külön felszerelt kérvények lelkészi hivatalhoz küldendők. Személyes megjelenés ajánlatos.

Állás október 1-ig elfogalandó.

Az állás régi állásból most szerveztetvén, díjlevele megerősítés végett egyházi felsőbb hatósághoz felterjesztett.

Körösladány, 1917 augusztus 20.

Tóth József,
református lelkész,
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A vasmegyeri református egyház pályázatot hirdet a helyettes kántor-tanítói állásra az 1917 - 18-ik iskolai évre.

Javadalom: havi 100 korona s lakás, kerttel. Községi magán munkálatokért egy évre 400 korona mellékes. Ismétlő iskolások tanításáért: 80 korona. Stóla.

Kötelesség: Az osztatlan hat osztályú népiskola vezetése. Az összes kántori teendők végzése.

Pályázati határidő: szeptember 16. Pályázhatnak hadmentes tanítójelöltek, nyug. tanítók, megfelelő képesítéssel bíró tanítónők, kikre nézve a kántori teendők végzése nem feltétlenül kötelező.

A megválasztott jutányos ellátásban részesül.

Az állás a választás után azonnal elfogalandó.

Vasmegyer, Szabolcs m., u. p. helyben.

Református iskolaszék.

Pályázat.

A garbólczi református egyház pályázatot hirdet helyettes tanítói állásra. Fizetése havi 80 korona és lakás. Kötelessége I—IV. osztályú vegyes iskolában 35—40 gyermek tanítása, istentiszteleteken énekkarvezetés s lelkész helyettesítése. Ha tanítónő vagy óvónő választatik meg: két utóbbi kötelesség elmarad. Pályázhatnak tanítók, tanítónők, képezdészek és óvónők. Határidő szept. 25. Pályázati kérvények küldendő: Garbólcz, u. p. Szarazberek. Szatmármegye, református lelkészi hivatalhoz.

Garbólcz, 1917 augusztus 26.

Református lelkészi hivatal.

Szimonidesz Lajos

az „Evangelikus lap“ és a „Könyv-
— ujság“ felelős szerkesztője —

„FÉRFIAS HIT“

című könyve megjelent.

Tartalmaz 26 elmékedést és beszédvázlatot.

Füzve K 2.50 és 9 f portó.
Kötve K 4.50 és 12 f portó.
Utánvétellel 75 fillérrel drágább.

Hoffmann és Kronovitz

könyvnyomdája és könyvkiadóhivatala

Debreczen, Ferenc József-ut (Piac-utca) 49. szám.

Szenzációs ujdonság!!!

Most jelent meg

Dr. Lencz Géza
egyetemi tanár

Der Aufstand Bocskays und der Wiener Friede

című munkája. A debreczeni m. kir. tud. egyetem tudós professzorának eme nagy-értékű munkája több esztendői kutatás alapján a reformáció jubileumi ünnepére készült, s habár célja első nagy vallás-szabadsági törvényünk létrejövetelét külföldön is ismeretessé tenni, joggal számíthat a hazai szakkörök figyelmére is.

Ára a 296 oldalra terjedő 20 képpel díszített kötetnek 10 korona 40 fillér.

MEGRENDELHETŐ:

Hegedüs és Sándor könyvkiadóhivatalában

Debreczen.

A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000,000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

Ujdonságok!!!

„Farkas József emlékezete“

Irta Dr. Pruzsinszky Pál. Ára 4 korona.

„NIETZSCHE és KÁLVIN“

Irta Sebestyén Jenő. Ára 3 korona.

Kaphatók:

KÓKAI LAJOS

könyvkereskedésében

Budapest, IV., Kamermayer Károly-u. 3.